

Didàctica de les ciències socials

Codi: 102042

Crèdits: 5

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500798 Educació Primària	OB	3	2

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Gustavo Gonzalez Valencia

Correu electrònic: Gustavo.Gonzalez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: Sí

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Juan Llusà Serra

Maria Roser Canals Cabau

Carles Anguera Cerarols

Prerequisits

És recomanable haver cursat i aprovat l'assignatura de segon curs: "Ensenyament i aprenentatge de coneixement del medi natural, social i cultural".

Objectius

- Analitzar els principals conceptes de les ciències socials
- Analitzar i valorar els problemes que planteja l'ensenyament i aprenentatge de les Ciències Socials en l'Educació Primària.
- Analitzar i valorar críticament propostes i materials didàctics de l'àrea de Ciències Socials per a l'educació primària.
- Dissenyar una proposta de seqüència didàctica per a la intervenció a l'aula de Ciències Socials.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Comprendre els principis bàsics de les ciències socials.
- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents als estudiants.
- Fomentar l'educació democràtica de la ciutadania i la pràctica del pensament social crític.

- Fomentar la lectura i el comentari crític de text dels diferents dominis científics i culturals continguts al currículum escolar.
- Integrar l'estudi històric i geogràfic des d'una orientació instructiva i cultural.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Reflexionar entorn les pràctiques d'aula per tal d'innovar i millorar la tasca docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l entre els estudiants.
- Valorar la rellevància de les institucions públiques i privades per a la convivència pacífica entre els pobles.

Resultats d'aprenentatge

1. Desenvolupar un enfocament competencial a partir de relacionar correctament els continguts de l'Àrea de Coneixement del Medi natural, social i cultural amb les seves aportacions a les competències corresponents, i per seleccionar críticament materials i recursos didàctics pertinents.
2. Determinar exemples a l'aula per valorar el paper de les institucions públiques i privades en la promoció de la convivència pacífica entre els pobles.
3. Dissenyar activitats d'ensenyament i aprenentatge sobre coneixements relacionats amb la història i la geografia i altres ciències socials des d'una perspectiva integrada.
4. Realitzar propostes didàctiques amb metodologies d'ensenyament i aprenentatge participatiu per desenvolupar el pensament social i crític.
5. Reconèixer els problemes socials rellevants i la seva perspectiva, és a dir, identificar interpretacions diverses i les seves finalitats, i fer prospectiva temporal a partir del passat, present i futur dels problemes i oportunitats.
6. Seleccionar i analitzar casos reals per ensenyar la sostenibilitat ambiental, social i econòmica, defensar la igualtat de gènere i els drets humans.
7. Utilitzar el coneixement social per crear situacions d'ensenyament i aprenentatge.
8. Utilitzar models didàctics per treballar la temporalitat i construir l'espai geogràfic a l'aula per crear iniciatives didàctiques innovadores.
9. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.

Continguts

1. El coneixement geogràfic, històric i social a l'aula
 - 1.1. Models didàctics per a la construcció de l'espai geogràfic a l'aula.
 - 1.2. Models didàctics per treballar el temps històric a l'aula.
 - 1.3. La perspectiva de l'ensenyament i aprenentatge a partir de la solució de problemes socials rellevants.
2. El procés d'ensenyament i aprenentatge del coneixement social
 - 2.1. Models de seqüències didàctiques en l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials.
 - 2.2. Metodologies i estratègies per a l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials.
 - 2.3. Recursos, materials didàctics i ús de les TIC en l'ensenyament de les ciències socials.

Metodologia

Aquesta assignatura s'ha planificat tenint en compte que hi haurà:

- exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari

- debats i discussions en grups reduïts per part de l'alumnat per analitzar i elaborar informes d'avaluació, estudi i/o resolució de casos

- aprenentatge cooperatiu per part de l'alumnat per aprofundir en els continguts i temàtiques treballades durant les exposicions magistrals

- una sortida a un espai natural i/o urbà i/o a equipaments culturals per treballar els recursos didàctics de les sortides del medi social i cultural

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Espais de treball en grup reduïts supervisat pel professorat on mitjançant l'anàlisi i/o l'elaboració de materials curriculars, l'estudi i/o resolució de casos, activitats de camp, i altres activitats s'aprofundeix en els continguts (petit grup)	6	0,24	1, 5, 6
Exposicions del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe i permet l'exposició dels principals continguts a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants (gran grup)	25	1	2, 5, 6
Treball de camp - sortida i estudi del medi social i cultural (gran grup)	7	0,28	3, 4, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Revisió, supervisió i avaluació de les tasques desenvolupades al llarg de l'assignatura (lectures, informes, estudis de cas, treball de camp, disseny de materials, exposicions...)	25	1	1, 5, 7, 8
Tipus: Autònomes			
Anàlisi de lectures i propostes d'innovació didàctica, realització d'informes, disseny d'activitats, anàlisi i resolució de casos.	62	2,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Avaluació

- L'assistència a les classes és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de classes, en cas contrari es considerarà "no presentat". Els justificants que es presenten en cas d'absència serveixen únicament per explicar l'absència, en cap cas són un eximent de la presència.
- És requisit per poder obtenir una qualificació final positiva de l'assignatura aprovar les activitats 1 i 2. Si s'han superat aquestes dues activitats es farà una mitjana amb les notes de les altres activitats
- A la darrera sessió cal lliurar una carpeta d'aprenentatge amb el conjunt d'activitats d'avaluació, que prèviament s'hauran explicat en un índex.
- El plagi total o parcial, d'una de les activitats d'avaluació i/o la còpia en un prova d'avaluació és motiu directe per suspendre l'assignatura
- Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'alumnat mostri, en les activitats que se li proposin, una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua vehicular (català o anglès)
- Dates activitats avaluació: Informe valoratiu i justificatiu d'una unitat didàctica i les exposicions orals es realitzaran les dos últimes setmanes del curs.

- Només es podrà fer recuperació de l'informe valoratiu i justificatiu d'una unitat didàctica.
Recuperacions: 22 juny grup 21, 23 juny grups 41 i 71, 1 juliol grup 31.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1. Disseny, valoració i exposició d'una unitat didàctica per l'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de les ciències socials. Activitat en grup	35%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9
2. Elaboració d'un informe valoratiu i justificatiu d'una unitat didàctica. Activitat individual	35%	0	0	1, 4
3. Reflexió individual d'aprenentatges. Activitat individual.	15%	0	0	1, 2, 5, 6
4. La sortida de camp: disseny d'una proposta didàctica, participació i assistència. Activitat en grup	15%	0	0	3, 4, 7, 8

Bibliografia

Bibliografia obligatòria

SANTISTEBAN, A.; PAGES, J. (2011) Didáctica del conocimiento del medio social y cultural en la educación primaria. Ciencia Sociales para comprender, pensar y actuar. Madrid: Ed. Síntesis.

COUNCIL OF EUROPE. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 1. Context, concepts and model. Council of Europe. Council of Europe: Strasbourg

Bibliografia recomendada

AUDIGIER, F. (1993). Pensar la geografia escolar. Un repte per a la didàctica. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 21: 15-33.

AUDIGIER, F.; TUTIAUX-GUILLON, N. (dirs.) (2004). *Regards sur l'histoire, la géographie et l'éducation civique à l'école élémentaire*. París: INRP.

BALE, J. (1989). *Didáctica de la geografía en la escuela primaria*, Madrid: MEC/Morata.

BATLLORI, R. (2002). La escala de análisis: un tema central en didáctica de la Geografía. *Íber*, 32: 6-18.

BENEJAM, P. (2003). Los objetivos de las salidas. *Íber* 36, 7-12.

BENEJAM, P. (2014). *Quina educació volem?* Barcelona: Rosa Sensat.

COUNCIL OF EUROPE. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 2. Descriptors of Competences for Democratic Culture. Council of Europe: Strasbourg

COUNCIL OF EUROPE. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 3. Guidance for Implementation. Council of Europe: Strasbourg

COOPER, H. (2002). *Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria*. Madrid: Morata.

FERNÁNDEZ, V.; GUREVICH, R. (coord.) (2007): *Geografía. Nuevos temas, nuevas preguntas. Un temario para su enseñanza*. Buenos Aires. Biblos.

FERRAS, R., CLARY, M., (1987). *Cartes et modèles à l'école*. Montpellier: GIP Reclus.

- FERRO, M. (1990). *Cómo se cuenta la historia a los niños en el mundo entero*. México: Fondo de Cultura Económica.
- GIOLITTO, P. (1992). *Enseigner la géographie à l'école*. París: Hachette Éducation.
- GIRARDET, H. (2001). *Insegnare storia. Risorse e contesti per i primi apprendimenti*. Firenze: La Nuova Italia.
- GONZÁLEZ, G. & GUTIÉRREZ, M (2018). Pensamiento crítico. *Perspectiva Escolar*. No 398. Pag. 5-7
- LAURIN, S. (2001). Éduquer à la pensée en géographie scolaire : cerner ce quelque chose de fondamental. Gohier, C.; Laurin, S. (dir.), *Entre culture, compétence et contenu : la formation fondamentale, un espace à redéfinir*. Québec, Les Éditions Logiques, 195-229.
- OLLER, M. (1999). Trabajar problemas sociales en el aula, una alternativa a la transversalidad. García Santamaría, T. (coord.). *Un currículum de Ciencias Sociales para el siglo XXI*. La Rioja: Universidad de La Rioja / Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales, 123-129.
- ORTEGA, D. & PAGÈS, J. (2017). Literacidad crítica, invisibilidad social y género en la formación del profesorado de Educación Primaria. *REIDICS: Revista de Investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales*, 1, 102-117.
- PAGÈS, J.; SANTISTEBAN, A. (2010). La enseñanza y el aprendizaje del tiempo histórico en la educación primaria. *Caderno Cedes* (Centro de Estudos Educação e Sociedade), vol. 30, 82, 281-309. Monográfico: "Educar para a compreensão do tempo". Campinas - Brasil.
- SANT, E., DAVIES, I., PASHBY, K. & SHULTZ, L. (2018) *Global Citizenship Education: A Critical Introduction to Key Concepts and Debates*, London: Bloomsbury
- SANTISTEBAN, A.; PAGÈS, J. (2006). La enseñanza de la historia en educación primaria. Casas, M.; Tomàs, C. (coord.). *Educación primaria. Orientaciones y recursos*. Madrid: Praxis. 468/129-468/160.
- SOUTO, X. M. (1998): *Didáctica de la geografía. Problemas sociales y conocimiento del medio*. Barcelona: Ediciones del Serbal.
- STOW, W. & HAYDN, T. (2000). Issues in the teaching of chronology, en Arthur, J. & Phillips, R. (ed.): *Issues in History Teaching*, 83-97. London: Routledge.
- SUBIRATS, M.; TOMÉ, A. & SOLSONA, N. (2019). *Coeducar: posar la vida al centre de l'educació*. Barcelona: Graó
- TANN, C. S. (1990). *Diseño y desarrollo de unidades didácticas en la escuela primaria*. Madrid: MEC/Morata.
- THÉMINES, J-F. (2006). *Enseigner la géographie: un métier qui s'apprend*. París: Hachette Éducation.
- TOMÉ, A. & TONUCCI, F. (2013). *Amb ulls de nena*. Barcelona: Graó
- WOOD, L.; HOLDEN, C. (2007). *Ensenyar història als més petits*. Manresa: Zenobita.

Programari

-Cap